

คู่มือประชาชน

สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

มิถุนายน ๒๕๔๔

สารบัญ

คำนำ	
หลักการ และแนวคิด	
๑. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีหลักการและแนวคิดอย่างไร?	๑
๒. “ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่าอย่างไร?	๒
๓. ประชาชนจะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้อย่างไร ?	๓
๔. “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่าอย่างไร ?	๔
๕. ประชาชนจะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนได้อย่างไร ?	๕
๖. กฎหมายข้อมูลข่าวสารมีการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้หรือไม่ อย่างไร ?	๕
๗. ข้อมูลข่าวสารประวัติศาสตร์คืออะไร ?	๗
สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐	
๘. กฎหมายได้ให้สิทธิอะไรบ้างแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ?	๘
๙. หากประชาชนไม่รู้ว่าหน่วยงานของรัฐแห่งใด เป็นผู้จัดเก็บหรือครอบครองข้อมูลข่าวสารที่ต้องการขอลด ประชาชนจะอย่างไร ?	๘
๑๐. หากหน่วยงานของรัฐไม่พิจารณาคำขอลดข้อมูลข่าวสาร ประชาชนจะอย่างไร ?	๙
๑๑. หากประชาชนทราบว่า ตนเองมีส่วนได้เสียในข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีผู้อื่นมาขอใช้สิทธิตรวจดูข้อมูลข่าวสารนั้น จะอย่างไรเพื่อมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น ?	๑๐
๑๒. สิทธิในการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของราชการ ประชาชนผู้ขอจำเป็นต้องมีส่วนได้เสียในข้อมูลข่าวสารนั้นด้วยหรือไม่ ? เพราะเหตุใด ?	๑๐

๑๓. ประชาชนจะใช้สิทธิร้องเรียนหน่วยงานของรัฐได้ในกรณีใดบ้าง ?	๑๑
๑๔. ประชาชนจะร้องเรียนหน่วยงานของรัฐได้อย่างไร และร้องเรียนกับใคร ?	๑๒
๑๕. ประชาชนจะใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ในกรณีใดได้บ้าง ?	๑๔
๑๖. ประชาชนจะอุทธรณ์ได้อย่างไรและอุทธรณ์ต่อใคร ?	๑๕
ข้อยกเว้นและกระบวนการคุ้มครองสิทธิของประชาชน	
๑๗. มีข้อมูลข่าวสารของราชการลักษณะใดบ้างที่หน่วยงานของรัฐสามารถใช้ดุลยพินิจ ปฏิเสธค่าขอข้อมูลข่าวสารนั้นได้ ?	๑๗
๑๘. ถ้าหน่วยงานปฏิเสธหรือมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่ร้องขอ ประชาชนจะมีสิทธิหรือได้รับการเยียวยาอย่างไรบ้าง ?	๑๘
๑๙. ใครเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัย คำร้องเรียนของประชาชน และมีขั้นตอนดำเนินการอย่างไร ?	๑๙
๒๐. ใครเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัย คำอุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร หน่วยงานของรัฐ และมีขั้นตอนดำเนินการอย่างไร ?	๒๑
๒๑. ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เปิดเผยได้นั้น ประชาชนจะขอให้คัดสำเนาและให้มี รับรองสำเนาถูกต้องได้หรือไม่ และต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือไม่ ?	๒๒
๒๒. ข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดเตรียมไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีคำขอ มีอะไรบ้าง และหน่วยงานของรัฐมีหลักการเกี่ยวกับการ การจัดให้มีข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนี้ได้อย่างไร ?	๒๒
ภาคผนวก	
๑. ตัวอย่างคำขอข้อมูลข่าวสาร	๓๓
๒. ตัวอย่างคำร้องเรียน	๓๔
๓. ตัวอย่างคำอุทธรณ์	๓๕

หลักการและแนวคิด

๑. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีหลักการและแนวคิดอย่างไร ?

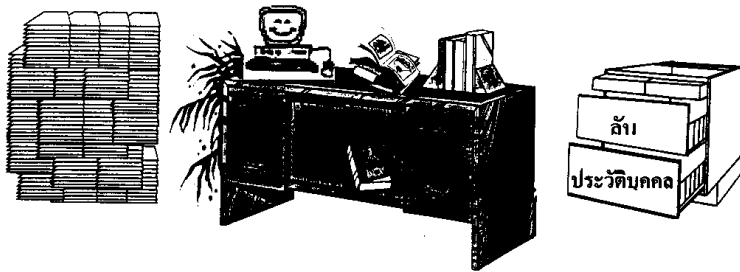
พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นกฎหมายที่รองรับ “สิทธิได้รู้” ของประชาชน โดยได้กำหนดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ และกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อรองรับและคุ้มครองสิทธิของประชาชนไปพร้อมกัน พระราชบัญญัติฉบับนี้มีแนวคิดหลักการ เพื่อ

๑. ให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ โดยกำหนดข้อยกเว้นให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปอย่างโปร่งใส อันเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสังคมประชาธิปไตย

๒. คุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ที่อยู่ในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สิทธิในการขอคำปรึกษา สิทธิในการตรวจสอบข้อมูล สิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการ สิทธิในการขอสำเนาหรือสำเนาที่มีการรับรอง สิทธิในการได้รู้ถึงข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในการดำเนินการแทนผู้เยาว์ สิทธิในการร้องเรียน และสิทธิในการอุทธรณ์

๓. ข้อมูลข่าวสารของราชการเกือบทั้งหมด หรือ ส่วนใหญ่ จะต้องสามารถเปิดเผยได้ ภายใต้หลักการที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” โดยข้อยกเว้นจะมีได้เฉพาะกรณีที่มีกฎหมายกำหนดว่าไม่ต้องเปิดเผยเท่านั้น

๒. “ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่าอย่างไร ?

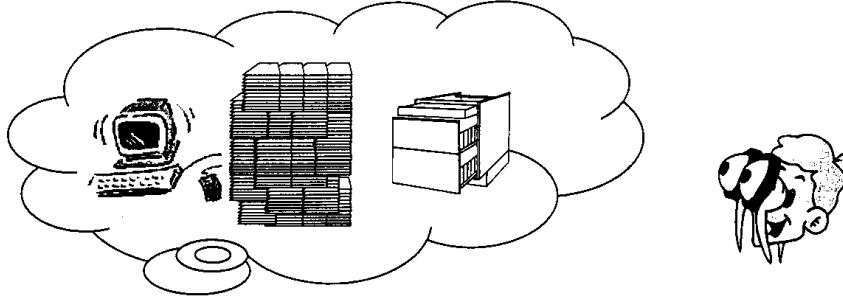
ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจว่า “ข้อมูลข่าวสาร” คืออะไร

“ข้อมูลข่าวสาร” หมายความว่า สิ่งสื่อความหมายให้ทราบถึงเรื่องราวหรือข้อเท็จจริง เรื่องหนึ่งเรื่องใด โดยในความหมายนี้เน้นที่การสื่อความหมายเป็นหลัก มิได้เน้นที่รูปร่างหรือรูปแบบของความเป็นข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ สิ่งที่จะเป็นข้อมูลข่าวสารได้นั้น ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปร่าง หรือรูปแบบของกระดาษ ที่มีข้อความหรือเพิ่มเอกสาร แต่มีความหมายรวมถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อาจจะปรากฏให้เห็นเป็นข้อความ ตัวเลข สัญลักษณ์ เสียง แสง และสิ่งที่ไม่ปรากฏเป็นข้อความ แต่สามารถทำให้มนุษย์สามารถเข้าใจและรู้ความหมายได้ ไม่ว่าจะเป็นโดยสภาพของสิ่งนั่นเอง หรือโดยผ่านกรรมวิธีใด ๆ เช่น ประจุไฟฟ้าแม่เหล็ก ฟิล์ม ไมโครฟิล์ม รูปภาพ เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ คอมพิวเตอร์ แผ่นบันทึกข้อมูล (Diskette) คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ต้องเป็น “ข้อมูลข่าวสารของราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารนั้นต้องอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ

ดังนั้น ความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสารของราชการ” จึงให้ความสำคัญต่อลักษณะ หรือสิทธิในการยึดถือข้อมูลข่าวสารนั้น ว่า อยู่ในขอบเขตอำนาจครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐหรือไม่ ทั้งนี้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่า เนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร อาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐ หรือเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือเอกชนใด ๆ ก็ได้

๓. ประชาชนจะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้อย่างไร ?

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ กำหนดวิธีในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้วยกัน ๔ วิธี ดังนี้

๑. เปิดเผยโดยการนำข้อมูลข่าวสารที่กฎหมายกำหนดลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ข้อมูลที่ต้องเปิดเผยโดยวิธีนี้ประกอบด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ โครงสร้างและการจัดองค์กร สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสาร กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียนที่จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎเพื่อให้ผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

๒. เปิดเผยโดยการตั้งแสดงไว้ในสถานที่ที่หน่วยงานจัดเตรียมไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ด้วยตนเอง ข้อมูลข่าวสารที่ต้องเปิดเผยโดยวิธีนี้ประกอบด้วย ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาคตามมาตรา ๑ (๔) แผนงานโครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชน สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา ๑ วรรคสอง สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือโดยมติคณะรัฐมนตรี และข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

๓. เปิดเผยตามที่ประชาชนมีคำขอเป็นการเฉพาะราย ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่จะขอให้เปิดเผยโดยวิธีนี้ เป็นข้อมูลข่าวสารที่อยู่นอกเหนือจาก ข้อ ๑ และ ข้อ ๒ ดังกล่าวข้างต้น

๔. การเปิดเผยโดยจดหมายเหตุแห่งชาติ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่จะเปิดเผยโดยวิธีนี้คือ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นเอกสารประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสศึกษา ค้นคว้าเป็นการทั่วไป

เมื่อได้ทราบถึงวิธีการเปิดเผยทั้ง ๔ วิธี ดังกล่าวข้างต้นแล้ว กล่าวได้ว่าประชาชนจะสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้ ดังนี้

๑. โดยการตรวจค้นได้จากราชกิจจานุเบกษา สำหรับข้อมูลข่าวสารที่ต้องเปิดเผยโดยวิธีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษามาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐

๒. โดยการใช้สิทธิเข้าตรวจดูได้ด้วยตนเอง ณ สถานที่ที่หน่วยงานกำหนดและจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารนั้นไว้ สำหรับข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐

๓. โดยการไปใช้สิทธิขอลดโดยการยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐ ที่จัดเก็บหรือครอบครองดูแล ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการขอลดนั้น สำหรับข้อมูลข่าวสารของราชการปรกติทั่วไป

๔. โดยการใช้บริการศึกษาค้นคว้า ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ สำหรับข้อมูลข่าวสารที่เป็น “เอกสารประวัติศาสตร์”

๔. “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่าอย่างไร ?

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” คือ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เป็น “สิ่งเฉพาะตัว” ของบุคคล ไม่ว่าจะในแง่มุมใด เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน ฯลฯ

ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคลยังไม่ถือเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากจะมีสิ่งบ่งชี้ตัวบุคคลด้วยว่า ข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นของบุคคลใดด้วย โดยอาจเป็นชื่อ รหัส หมายเลข รูปถ่ายหรือสิ่งบ่งชี้อย่างอื่นก็ได้

โดยปกติคนเราจะมีความเป็นอยู่ส่วนตัวในการดำรงชีวิตระดับหนึ่งที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นนำไปเปิดเผยต่อสาธารณะ ซึ่งอาจทำให้เราเกิดความไม่สบายใจ หรือรำคาญใจ ซึ่งมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญได้รับรองว่าบุคคลมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว ผู้ใดจะถูกล้ำความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่นมิได้

๕. ประชาชนจะเข้าถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตนได้อย่างไร ?

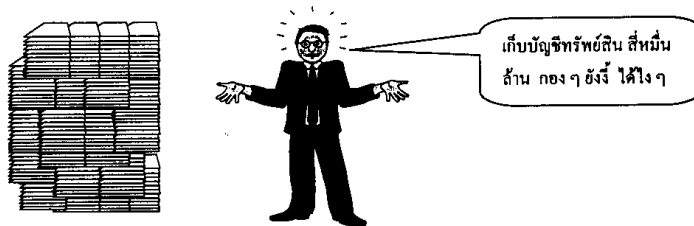

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ให้สิทธิแก่ประชาชนเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลมีสิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของตนหรือเกี่ยวกับตนเองได้ และกำหนดว่า ถ้าพบว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งหน่วยงานของรัฐจัดเก็บไว้ไม่ถูกต้อง ประชาชนผู้เป็นเจ้าของข้อมูลย่อมมีสิทธิทำคำขอเป็นหนังสือ ให้หน่วยงานของรัฐแก้ไขข้อมูลข่าวสารดังนั้นได้ ทั้งนี้ เพื่อมิให้มีการนำข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดไปใช้ให้เกิดผลร้ายแก่บุคคล และจะขอสำเนาข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ยอมปฏิบัติตามคำขอแก้ไข ประชาชนเจ้าของอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ซึ่งถ้าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้วินิจฉัยเช่นใด หน่วยงานของรัฐก็ต้องปฏิบัติตาม

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์หรือไม่ หรือผลการพิจารณาอุทธรณ์จะเป็นเช่นใดก็ตาม เจ้าของข้อมูลมีสิทธิขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นได้ ทั้งนี้ เมื่อแต่ละฝ่ายยืนยันว่าตนเป็นฝ่ายถูก การให้หมายเหตุไว้จึงเป็นวิธีการสุดท้ายที่จะเตือนให้ผู้จะนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นมาใช้ได้ตระหนักและใช้ดุลพินิจ โดยระมัดระวังว่าที่ถูกต้องเป็นเช่นใดแน่

๖. กฎหมายข้อมูลข่าวสารมีการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้หรือไม่ อย่างไร ?

ประชาชนชาวไทยทุกคนที่เป็นบุคคลธรรมดา (ไม่รวมนิติบุคคล) มีสิทธิได้รับความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติตามมาตรา ๓๔ แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งรับรองว่า

บุคคลมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว โดยผู้ใดจะกล่าวหรือแพร่หลายไปยังสาธารณชนเป็นการกระทบสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวมิได้

โดยหลักการแล้ว ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองดูแลของหน่วยงานของรัฐจะนำออกไปเปิดเผยโดยเจ้าของข้อมูลไม่ยินยอมไม่ได้ และคำยินยอมต้องทำเป็นหนังสือ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดหลักการเฉพาะเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เพื่อมิให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคล ดังนี้

๑. หลักการเกี่ยวกับระบบข้อมูล และการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

- ๑.๑ กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เพียงเท่าที่เพียงพอ และจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน และให้ยกเลิกเมื่อหมดความจำเป็น
- ๑.๒ ให้หน่วยงานของรัฐพยายามจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง
- ๑.๓ บังคับให้มีการประกาศ รายการสำคัญหรือจำเป็นเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาในรายการดังต่อไปนี้
  - ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้
  - ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
  - ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ
  - วิธีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
  - วิธีการขอให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล
  - แหล่งที่มาของข้อมูล
- ๑.๔ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดระบบรักษาความปลอดภัยและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอยู่เสมอ

๒. การนำข้อมูลไปใช้งาน

กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบ ในกรณีที่จัดส่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปยังที่ได้ ซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลทั่วไปทราบข้อมูลข่าวสารนั้นได้ เว้นแต่ เป็นไปตามลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ

๓. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้า หรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามพระราชบัญญัตินี้ที่กำหนดไว้ เช่น การเปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น หรือเป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล ฯลฯ

๘. ข้อมูลข่าวสารประวัติศาสตร์ คืออะไร ?

ข้อมูลข่าวสารประวัติศาสตร์ คือ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีอายุครบกำหนด ๒๐ ปี สำหรับข้อมูลทั่วไป หรือ ๗๕ ปี สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์

ข้อมูลข่าวสารในราชการย่อมเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และด้านวิชาการต่าง ๆ ในอนาคต การเก็บรักษาเอกสารเหล่านี้หากไปขึ้นอยู่กับความเห็นของแต่ละหน่วยงานจะไม่เหมาะสม โดยมาตรฐานในการคัดเลือกเก็บจะกลั่นกรองสูญเสียบางข้อมูลข่าวสารหลายประการที่ควรได้จัดเก็บอีกประการหนึ่งการจัดเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารเก่า ๆ ก็มีเทคนิคเฉพาะที่จะดูแลมิให้บุบสลาย มิใช่เทคนิคที่จะรู้กันทั่วไป ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดเป็นหลักการว่า (๑) ข้อมูลข่าวสารใดที่หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะเก็บรักษา หรือ (๒) มีอายุครบกำหนดตามมาตรา ๒๖ วรรคสอง จะต้องจัดส่งให้แก่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เพื่อจะได้คัดเลือกเก็บไว้ให้ประชาชน ได้ศึกษาค้นคว้าไม่เช่นนั้นข้อมูลข่าวสารดังกล่าว จะถูกทอดทิ้งเก็บไว้โดยไม่เกิดประโยชน์แก่ประชาชน นอกจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติแล้วอาจมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานอื่นของรัฐให้ทำหน้าที่คัดเลือกและเก็บรักษาเอกสารประวัติศาสตร์บางประเภทให้ประชาชนศึกษาค้นคว้าได้เช่นกัน ถ้าในอนาคตจะมีการแยกความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการเก็บรักษาเอกสารประวัติศาสตร์ ข้อมูลข่าวสารที่ต้องส่งไปคัดเลือกนี้ไม่ใช่บังคับกับข้อมูลข่าวสารของราชการที่คณะรัฐมนตรีออกระเบียบกำหนดให้ต้องทำลายหรืออาจทำลายได้โดยไม่ต้องรักษา (มาตรา ๒๖) เพราะข้อมูลบางประเภทเห็นได้โดยสภาพว่าไม่มีคุณค่าที่จะเก็บไว้ศึกษา และการเก็บไว้หรือจัดส่งไปให้คัดเลือกจะเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายโดยใช่เหตุ

สิทธิ ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร

๘. กฎหมายกำหนดให้สิทธิอะไรบ้างแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ ?

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้กำหนดสิทธิสำคัญๆ แก่ประชาชน ดังนี้

๑. สิทธิ “ได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ” พระราชบัญญัติได้รองรับสิทธิไว้ในมาตรา ๗ มาตรา ๙ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๒๖
๒. สิทธิ “คัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารกรณีมีส่วนได้เสีย” ตามมาตรา ๑๗
๓. สิทธิ “ร้องเรียนหน่วยงานของรัฐ” ตามมาตรา ๑๓
๔. สิทธิ “อุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ” ตามมาตรา ๑๘ และ ๒๕
๕. สิทธิ “ได้รับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” ตามมาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔

๙. หากประชาชนไม่รู้ว่าหน่วยงานของรัฐแห่งใด เป็นผู้จัดเก็บหรือครอบครองข้อมูลข่าวสารที่ต้องการขอ ดู ประชาชนจะอย่างไร ?

ในกรณีที่ประชาชนต้องการทราบข้อมูลข่าวสารของราชการเรื่องหนึ่ง เรื่องใด ให้ศึกษาและพิจารณา ก่อนว่า ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการทราบนั้น เกี่ยวข้องและอยู่ในความดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งใด แต่ในกรณีที่ ไม่ทราบจริง ๆ ว่า หน่วยงานของรัฐแห่งใดเป็นผู้ครอบครองข้อมูลข่าวสารนั้น ให้ไปยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารที่ ต้องการ ณ หน่วยงานของรัฐที่อยู่ใกล้และสะดวกที่สุด โดยกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับ คำขอจะต้องให้คำแนะนำที่ถูกต้องเพื่อไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า

๑๐. หากหน่วยงานของรัฐไม่พิจารณาคำขอข้อมูลข่าวสาร ประชาชนจะอย่างไร ?

ในกรณีที่ประชาชนได้ไปใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารที่ต้องการจากหน่วยงานของรัฐแห่งใดแล้ว หน่วยงานของรัฐแห่งนั้น ยังทำเพิกเฉยไม่พิจารณาคำขอในเวลาอันสมควร ประชาชนควรปฏิบัติ ดังนี้

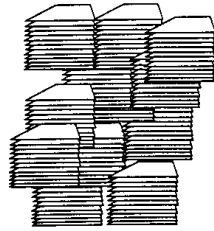
๑. ไปติดต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ โดยทำหนังสือหรือโดยวาจา ขอทราบผลการพิจารณา โดยยกสิทธิรับข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ขึ้นอ้าง และ ให้เวลาพอสมควรในการพิจารณาแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

๒. ติดตามทวงถามผลการพิจารณา เมื่อครบกำหนดเวลาอันสมควรตามข้อ ๑ หากพบว่า เป็นปัญหาระดับเจ้าหน้าที่ให้ขอพบผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น เพื่อเร่งรัด การพิจารณา และแก้ไขปัญหาในระดับหน่วยงาน

๓. หากดำเนินการตาม ๑ และ ๒ ยังไม่บังเกิดผลให้ใช้สิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูล ข่าวสารของราชการ โดยทำเป็นหนังสือถึง

ที่อยู่ ผู้ร้อง	
เรียน ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐	

๑๑. หากประชาชนทราบว่า ตนเองมีส่วนได้เสียในข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีผู้อื่นมาขอใช้สิทธิตรวจสอบข้อมูลข่าวสารนั้น จะทำอย่างไรเพื่อมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น ?

ไม่ว่ากรณีใด ๆ หากผู้ใดทราบว่า การที่หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดอันกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตนก็อาจยื่นคำคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่เสียก่อน ในการนี้เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาคำขอของผู้ขอข้อมูลและคำคัดค้านของผู้ที่มีส่วนได้เสียประกอบกัน ถ้าเจ้าหน้าที่มีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน ผู้คัดค้านมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง (มาตรา ๑๘) ในการนี้เจ้าหน้าที่จะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นยังมีได้จนกว่าจะล่วงพ้นระยะเวลาอุทธรณ์ ๑๕ วัน ดังกล่าวเพื่อจะได้ทราบว่าผู้นั้นได้ยื่นอุทธรณ์หรือไม่ และหากมีการยื่นอุทธรณ์ก็จะยังเปิดเผยไม่ได้จนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (มาตรา ๑๗ วรรคสาม)

๑๒. สิทธิในการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของราชการ ประชาชนผู้ขอจำเป็นต้องมีส่วนได้เสียในข้อมูลข่าวสารนั้นด้วยหรือไม่ ? เพราะเหตุใด ?

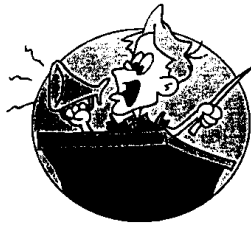

“ไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียก็ขอได้”

บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดูข้อมูลข่าวสารของทางราชการนี้ อย่างไรก็ตาม สิทธิได้รู้นี้เป็นพื้นฐานของการจัดการปกครองในรัฐ สิทธินี้จึงเป็นของคนไทยโดยเฉพาะ สำหรับคนต่างด้าวหากจะมีก็จะอยู่ในเรื่องการปกป้องสิทธิของตนเท่านั้น มาตรา ๘ วรรคสี่ ซึ่งวางหลักว่า

คนต่างด้าวจะมีสิทธิเข้าตรวจสอบข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๕ ได้หรือไม่ เพียงใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง แต่คนต่างด้าวนี้ไม่รวมถึงผู้ไม่มีสัญชาติไทยแต่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ (มาตรา ๔ นิยามคำว่า “คนต่างด้าว”) เพราะกรณีนั้นผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ถาวรในประเทศไทยแล้วสมควรมีสิทธิอย่างคนไทยในเรื่องข้อมูลข่าวสารของราชการได้

๑๓. ประชาชนจะใช้สิทธิร้องเรียนหน่วยงานของรัฐได้ในกรณีใดบ้าง ?

ประชาชนสามารถใช้สิทธิร้องเรียนได้ต่อเมื่อเห็นว่าหน่วยงานของรัฐมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. กรณีไม่นำข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา
๒. กรณีไม่จัดข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๕ ให้ประชาชนตรวจสอบได้
๓. กรณีไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ใช้สิทธิขอดูตามมาตรา ๑๑
๔. กรณีไม่ให้คำแนะนำที่ถูกต้องหรือไม่ส่งคำขอให้หน่วยงานผู้จัดทำข้อมูลข่าวสาร

พิจารณาตามมาตรา ๑๒

๕. กรณีไม่แจ้งให้ผู้มีประโยชน์ได้เสียเสนอคำคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของ

ราชการตามมาตรา ๑๓

๖. กรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๓

๗. กรณีเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของ

เจ้าของข้อมูลตามมาตรา ๒๔

๘. กรณีกระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕ (ยกเว้นเป็นกรณีตามมาตรา ๒๕ วรรคสี่)

๙. กรณีไม่ส่งมอบข้อมูลข่าวสารประวัติศาสตร์ให้กับหอจดหมายเหตุเพื่อคัดเลือกไว้ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าตามมาตรา ๒๖

๑๐. กรณีหน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าหรือไม่ให้บริการข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๓

๑๑. กรณีไม่ได้รับความสะดวกในการใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยไม่มีเหตุอันสมควรตาม มาตรา ๑๓

๑๒. กรณีหน่วยงานของรัฐปฏิเสธว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามที่ร้องขอและผู้ร้องขอไม่เชื่อว่าเป็นความจริงตามมาตรา ๑๓

๑๔. ประชาชนจะร้องเรียนหน่วยงานของรัฐได้อย่างไร และร้องเรียนกับใคร ?

ประชาชนมีสิทธิยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

กฎหมายไม่ได้ระบุว่าให้ร้องเรียนด้วยวิธีใด ประชาชนอาจไปร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยให้เจ้าหน้าที่จดบันทึกไว้ให้ หรือส่งทางไปรษณีย์ ถึงประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ หรือ ร้องเรียนด้วยวิธีการอื่น

คำแนะนำ : คำร้องเรียนหรือคำอุทธรณ์ควรจัดทำเป็นหนังสือ เพื่อประโยชน์ของผู้ร้องเรียน

- **การเขียนคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการ**

ประชาชนจะใช้สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการได้ โดยต้องยื่นคำขอ แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดว่าคำขอนั้นต้องเป็นลายลักษณ์อักษร อย่างไรก็ตาม การเขียนคำขอก็เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด และทำให้มีหลักฐานชัดเจนทั้งผู้ขอและส่วนราชการ ในกรณีที่ต้องการเขียนคำขอ ควรเขียนให้ถูกต้องครบถ้วนในรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ขอข้อมูล และรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่ขอให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การขอดูเอกสารสัญญาขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรระบุว่า สัญญาเรื่องอะไร ทำสัญญาเมื่อวันที่เท่าใด หรือการขอรายงานการประชุมของ อบต. ควรเขียนให้ชัดเจนว่า เป็นรายงานการประชุมเกี่ยวกับเรื่องอะไร หรือเป็นการประชุมของกรรมการชุดใด และเป็นการประชุมครั้งที่เท่าใด เป็นต้น

- **วิธีการเขียนคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการ**

๑. รายละเอียดเกี่ยวกับตัวผู้ขอข้อมูล มีดังนี้

- ชื่อ ที่อยู่ สถานที่ติดต่อ ได้สะดวก และหมายเลขโทรศัพท์ (ถ้ามี)

- วันที่ยื่นคำขอ
- ๒. รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่ขอ มีดังนี้
  - ขอเอกสารหรือแฟ้ม หากไม่ทราบให้ระบุชื่อ รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลพอเข้าใจได้
  - ระบุวิธีการที่ต้องการได้ข้อมูล เช่น ต้องการดู, ต้องการสำเนา, ต้องการสำเนาที่มีการรับรองความถูกต้อง

๓. ระบุเหตุผลที่ขอข้อมูล (กฎหมายมิได้กำหนดว่าผู้ขอข้อมูลต้องแสดงเหตุผลประกอบการขอข้อมูลข่าวสาร แต่หากผู้ขอจะระบุเหตุผลไว้ในคำขอก็จะเป็นประโยชน์ในกรณีที่เจ้าหน้าที่จะได้นำไปใช้ประกอบการใช้ดุลพินิจโดยอาจจำเป็นต้องชี้แจงน้ำหนักเหตุผลระหว่างประโยชน์ของราชการกับประโยชน์ของเอกชนอื่นที่เกี่ยวข้องหรือผู้ขอว่าสมควรจะให้ข้อมูลแก่ผู้ขอหรือไม่)

● การร้องเรียน

เมื่อหน่วยงานของรัฐฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ (มาตรา ๑๓ และมาตรา ๓๓) ประชาชนมีสิทธิยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีขั้นตอนและวิธีการร้องเรียน ดังต่อไปนี้

๑. ขั้นตอนการร้องเรียน

๑) พิจารณาว่าพฤติกรรม หรือการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐมีลักษณะดังกล่าวไว้ในคำตอบข้อ ๑๓

๒) ยื่นหนังสือร้องเรียนด้วยตนเอง หรือ มอบฉันทะให้ผู้อื่นมาขึ้นแทนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้ทันที โดยยื่นที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรือจะส่งหนังสือร้องเรียนทางไปรษณีย์ก็ได้

๓) รอฟังผลการพิจารณาของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

๒ ข้อความที่ควรระบุในหนังสือร้องเรียน

๑) รายละเอียดข้อมูลที่เกี่ยวกับผู้ร้องเรียน ประกอบด้วย

- ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ หรือสถานที่ติดต่อโดยสะดวก และ หมายเลข
- โทรศัพท์ (ถ้ามี)
- วันที่ที่ยื่นคำร้องเรียน

๒) รายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงานและการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย

- ชื่อหน่วยงาน
- ข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมที่เป็นการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

ตามกฎหมาย

๓) เอกสารประกอบอื่น ๆ (ถ้ามี)

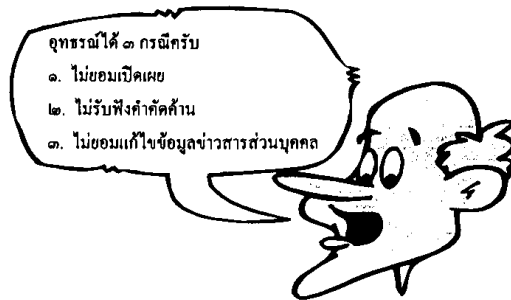

หากมีเอกสารประกอบ เช่น คำร้องขอข้อมูลข่าวสาร หรือหนังสือแจ้งการปฏิเสธการให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งหากผู้ร้องจะแนบไปด้วยก็จะเป็นประโยชน์ต่อกรรมการฯ ซึ่งจะได้นำไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียนนั้น ๆ ต่อไป

๓ ข้อเสนอแนะในการเขียนหนังสือร้องเรียน

- ๑) ควรใช้ถ้อยคำสุภาพ
- ๒) ระบุข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน
  - ๓) พยายามหลีกเลี่ยงการร้องเรียนที่ใช้ถ้อยคำเสียดสี ดูหมิ่น หรือพาดพิงไปถึงบุคคลอื่น
  - ๔) ถ้ามีข้อขัดข้องในการเขียนหนังสือร้องเรียน สามารถขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ อาคารสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ชั้น ๔ ทำเนียบรัฐบาล กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๒๘๑-๘๕๕๒-๓ โทรสาร ๒๘๑-๘๕๕๓

๑๕. ประชาชนจะใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งเปิดเผยหรือไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการในกรณีใดบ้าง ?

การอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติฯ ประชาชนจะสามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้ ๓ กรณี คือ

- ๑) กรณีหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่ให้มีคำขอ
- ๒) กรณีหน่วยงานของรัฐปฏิเสธไม่รับฟังคำคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งบุคคลผู้คัดค้านทราบว่า ตนมีประโยชน์ได้เสีย และผู้มีประโยชน์ได้เสียนั้นได้เสนอคำคัดค้านพร้อมเหตุผลประกอบเพื่อให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวแล้ว
- ๓) กรณีหน่วยงานของรัฐไม่ยินยอมแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามคำขอ เมื่อบุคคลใดเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ซึ่งหน่วยงานของรัฐจัดเก็บไว้ไม่ถูกต้องตามที่ เป็นจริง และได้ยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ถูกต้อง

ทั้ง ๓ กรณีดังกล่าว ประชาชนมีสิทธิยื่นหนังสืออุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อพิจารณาส่งคำอุทธรณ์ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

๑๖. ประชาชนจะอุทธรณ์ได้อย่างไรและอุทธรณ์ต่อใคร ?

ประชาชนมีสิทธิยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารนั้น ดำเนินการพิจารณาวินิจฉัย โดยมีขั้นตอนและวิธีการอุทธรณ์ ดังนี้

๑) พิจารณาว่าหน่วยงานของรัฐได้กระทำหรือปฏิบัติตาม กรณีดังกล่าวในคำถามข้อ ๑๕ แล้วหรือไม่

๒) ยื่นหนังสืออุทธรณ์ต่อ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยผ่านคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยยื่นที่ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรือ อาจส่งหนังสืออุทธรณ์ทางไปรษณีย์ก็ได้

๓) รอฟังผลการพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในเวลา ๖๐ วัน

• ข้อความที่ควรระบุในหนังสืออุทธรณ์

๑) รายละเอียดเกี่ยวกับผู้อุทธรณ์ ได้แก่

- ชื่อ - นามสกุล ที่อยู่ หรือสถานที่ติดต่อ โดยสะดวก และหมายเลขโทรศัพท์(ถ้ามี)
- วันที่ยื่นคำอุทธรณ์

๒) รายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงาน และการกระทำที่เป็นเหตุให้ท่านยื่นคำอุทธรณ์ ได้แก่

- ชื่อหน่วยงาน
- ข้อเท็จจริง หรือ พฤติการณ์และการกระทำ หรือคำสั่งที่เป็นมูลเหตุให้ท่านยื่นคำอุทธรณ์

โดยระบุให้ชัดเจนว่าเป็นกรณีไม่เปิดเผยข้อมูลที่ท่านขอ หรือ ไม่รับฟังคำคัดค้านของท่าน หรือ ไม่ยอมแก้ไขหรือลบข้อมูลที่ท่านขอให้แก้ไข

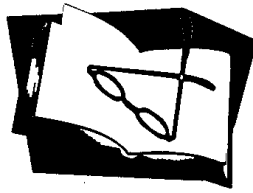
- รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นเหตุให้ท่านอุทธรณ์ โดยควรระบุให้ละเอียดชัดเจน และเข้าใจได้ว่าข้อมูลที่ท่านขอ ดู หรือ ข้อมูลที่ท่านคัดค้าน ในฐานะผู้มีส่วนได้เสีย หรือ ข้อมูลที่ท่านต้องการให้แก้ไขหรือลบ เป็นข้อเรื่องอะไร โดยควรระบุให้ชัดเจนที่สุดเท่าที่จะทำได้ และควรระบุชื่อและประเภท ตลอดจนหมายเลขและวันที่ที่กำหนดในเอกสารไว้ด้วย (ถ้ามี)

๓) เอกสารประกอบถ้ามี

หากผู้อุทธรณ์มีเอกสารประกอบ เช่น สำเนาคำร้องขอข้อมูลข่าวสาร และหรือหนังสือแจ้งคำสั่งของหน่วยงานที่สั่งไม่เปิดเผย หรือ สั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของท่าน หรือ สั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลที่ท่านต้องการให้แก้ไข ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) หากจะแนบไปกับคำอุทธรณ์ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาของ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ และ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจะได้นำไปใช้ประกอบการวินิจฉัยอุทธรณ์ต่อไปได้

ข้อยกเว้น และกระบวนการคุ้มครองสิทธิของประชาชน

๑๗. มีข้อมูลข่าวสารของราชการลักษณะใดบ้างที่หน่วยงานของรัฐสามารถใช้ดุลยพินิจ ปฏิเสธค่าขอข้อมูลข่าวสารนั้นได้ ?

พระราชบัญญัติกำหนดให้สิทธิได้รับข้อมูลข่าวสาร (การเปิดเผยเป็นหลัก) ส่วนการไม่เปิดเผยจะเป็นเพียงข้อยกเว้น และปกปิดได้เท่าที่จำเป็น โดยกฎหมายจำกัดไว้ ดังนี้

ข้อยกเว้นที่ ๑ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ เป้าหมายหลักของการรวมตัวเป็นรัฐ คือ ความมั่นคงของประเทศเพราะเป็นหลักประกันพื้นฐานในการอำนวยความสะดวกให้ชีวิตประชาชนดำเนินไปในสังคมได้อย่างสงบสุข หากความมั่นคงในที่นี้มีความหมายกว้าง รวมไปถึงความมั่นคงในทุก ๆ ด้าน เช่น การปกครองภายในประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การทหาร การเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา วิชาการ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ แม้ความหมายของความมั่นคงจะกว้าง แต่ความสำคัญอยู่ที่น้ำหนักของเรื่องว่าสำคัญถึงระดับกระทบถึงความป็นอยู่ของประเทศจริงหรือไม่

ข้อยกเว้นที่ ๒ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย กฎหมายเป็นมาตรการที่รัฐจัดให้มีเพื่อบังคับให้เกิดผลตามความต้องการของสังคม และกฎหมายต่าง ๆ จะบังเกิดผลได้ต่อเมื่อมีกลไกบังคับให้เกิดผล กฎหมายส่วนใหญ่จะมีกลไกบังคับโดยเจ้าหน้าที่ ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารใด หากทำให้ “การใช้บังคับกฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพหรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์” แล้วกฎหมายก็ให้เจ้าหน้าที่อาจมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้เพราะย่อมเป็นการขัดต่อความมุ่งหมายของสังคม สำหรับแง่มุมที่ทำให้การใช้บังคับกฎหมายไม่เกิดผลนั้นกฎหมายมิได้จำกัดว่าต้องเป็นเรื่องประเภทใด อาจเกี่ยวกับการฟ้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารก็ได้

ข้อยกเว้นที่ ๓ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับความเห็นภายใน ในการทำงานของหน่วยงานของรัฐมักมีเจ้าหน้าที่เสนอความเห็นกันหลายชั้น ในระหว่างนั้นก็ยังไม่เกิดข้อยุติ เรื่องที่กำลังดำเนินการอาจมีข้อเสนออย่างหนึ่ง แต่ในชั้นที่สุดอาจจบลงเป็นอีกอย่างหนึ่งก็ได้ ดังนั้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีอิสระในการเสนอความเห็น

ได้เต็มที่โดยไม่ถูกรบกวนก่อนมีผลยุติกฎหมายจึงให้เจ้าหน้าที่อาจมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอันเป็นความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานได้ (เว้นแต่เป็นเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เช่น ในการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๘ หรือการจัดทำประชาพิจารณ์) และแม้จะล่วงพ้นจนเกิดข้อยุติและจะยังคงสั่งมิให้เปิดเผยต่อไป ก็ได้อย่างไรก็ตามถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่า มิใช่ เรื่องสำคัญที่จะกระทบอิสระและผลสำเร็จในการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐจะสั่งให้เปิดเผยก็ได้ หรือให้เปิดเผยเมื่อเกิดผลยุติแล้วก็ได้ อนึ่ง กรณีที่จะไม่เปิดเผยนี้ ต้องเป็นส่วนของความเห็นเท่านั้น ไม่รวมไปถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ใช้เป็นข้อเท็จจริงในการพิจารณา

ข้อยกเว้นที่ ๔ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับความปลอดภัยของบุคคล รัฐมีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยของสมาชิกในสังคม ข้อมูลข่าวสารใดหากจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงอาจมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ แต่ในหลายกรณีอาจต้องมีการชั่งน้ำหนักของประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง เช่น ชีวิตของคนหนึ่งคนหากจำเป็นอาจจะต้องแลกกับชีวิตของคนร้อยคนหรือกับความมั่นคงที่สำคัญของประเทศก็ได้

ข้อยกเว้นที่ ๕ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ข้อมูลข่าวสารของราชการอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับเอกชนคนใดคนหนึ่งก็ได้ มาตรา ๑๕ (๕) แห่งพระราชบัญญัติก็ได้วางหลักว่า ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลใดถ้าเจ้าหน้าที่เห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร เจ้าหน้าที่อาจมีคำสั่งไม่ให้เปิดเผยก็ได้ อนึ่ง มาตรา ๑๕ (๕) นี้ได้กล่าวถึง “รายงานการแพทย์” ด้วย ซึ่งโดยแท้จริงแล้วก็เป็นเพียงการขยายความเพราะรายงานการแพทย์เป็น “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” อย่างหนึ่งตามคำนิยามในมาตรา ๔

ข้อยกเว้นที่ ๖ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับกรณีกฎหมายหรือบุคคลเจ้าของข้อมูลกำหนดมิให้เปิดเผย ถ้ากฎหมายใดห้ามเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใด ก็ย่อมต้องบังคับตามกฎหมายนั้น เช่น การเปิดเผยงานว่ามีลิขสิทธิ์ต่อสาธารณชนเป็นสิทธิแต่ผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ (มาตรา ๑๕ (๒) แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๑๗) การห้ามเจ้าหน้าที่เปิดเผยรายละเอียดในการขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ก่อนที่อธิบดีจะสั่งให้ประกาศโฆษณา คำขอนั้นได้ (มาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒) ส่วนข้อมูลข่าวสารที่เอกชนผู้ให้มา ไม่ประสงค์ให้เปิดเผยย่อมเป็นไปตามข้อเท็จจริง ขณะที่ได้ให้ข้อมูลข่าวสารมาว่าได้แสดงความประสงค์ไว้เช่นใด ซึ่งอาจเป็นกรณีโดยแจ้งชัดหรือโดยปริยายก็ได้ การที่กฎหมายให้หน่วยงานของรัฐเป็นไปโดยได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากผู้ที่เกี่ยวข้อง หากหน่วยงานของรัฐไม่รักษาความไว้วางใจที่ให้ข้อมูลข่าวสารมา และกลับนำไปเปิดเผยเสียต่อไปเอกชนจะไม่เชื่อถือให้ข้อมูลข่าวสารใด ๆ แก่หน่วยงานของรัฐอีก

๑๘. ถ้าหน่วยงานปฏิเสธหรือมีคำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่ร้องขอประชาชนจะมีสิทธิหรือได้รับการเยียวยาอย่างไรบ้าง ?

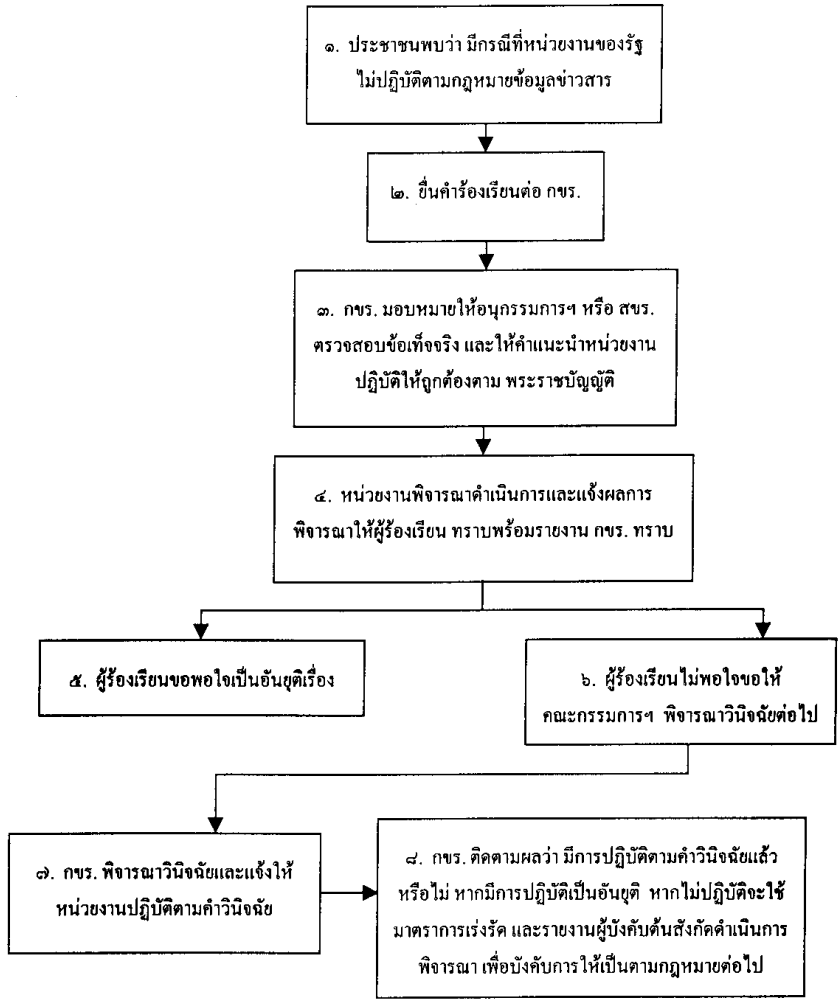
กรณีที่ประชาชนได้ไปใช้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยการยื่นคำขอและหน่วยงานของรัฐปฏิเสธ ไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนผู้ขอทราบ ประชาชนมีใช้สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูล ข่าวสารทันทีที่หน่วยงานได้มีคำสั่งปฏิเสธ สิทธิดังกล่าวนี้ จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อภายหลังจากหน่วยงานของรัฐ มีคำสั่งปฏิเสธแล้วเท่านั้น และหากหน่วยงานของรัฐได้แจ้งสิทธิอุทธรณ์ดังกล่าวให้ทราบแล้ว หลังจากได้ มีคำสั่งปฏิเสธแล้ว กฎหมายกำหนดให้ต้องใช้สิทธิอุทธรณ์ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งไม่เปิดเผย ข้อมูลข่าวสารนั้น แต่ถ้าหน่วยงานไม่แจ้งสิทธิดังกล่าวให้ทราบ ระยะเวลาอุทธรณ์จะขยายเป็น ๑ ปี และเมื่อได้มีการยื่นคำอุทธรณ์แล้ว เรื่องอุทธรณ์ของท่านจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัย การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นองค์กรตามกฎหมายที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด โดยคำวินิจฉัยของ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารถือเป็นที่สุด

๑๙. ใครเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาวินิจฉัย คำร้องเรียนของประชาชน และมีขั้นตอนดำเนินการอย่างไร ?

ผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย กรณีเรื่องร้องเรียน คือ คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ โดยมีขั้นตอนแสดงได้ดังนี้

กระบวนการขั้นตอนเรื่องร้องเรียน

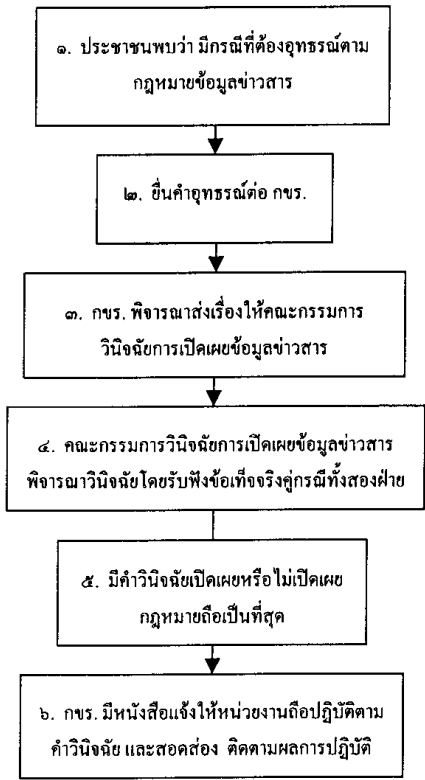
หมายเหตุ : คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (กขร.)

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.)

๒๐. ใครเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัย คำอุทธรณ์คำสั่งไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารหน่วยงานของรัฐ และมีขั้นตอนดำเนินการอย่างไร ?

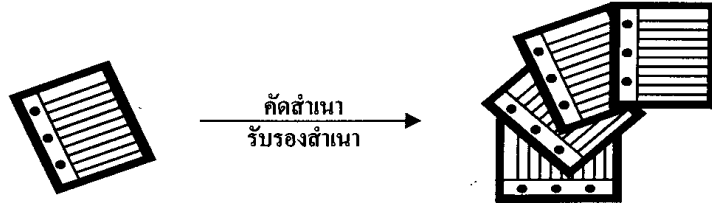
ผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย กรณีเรื่องอุทธรณ์ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสาร คือ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยมีขั้นตอนแสดงได้ดังนี้

กระบวนการขั้นตอนเรื่องอุทธรณ์

๒๑. ข้อมูลข่าวสารของราชการที่เปิดเผยได้นั้น ประชาชนจะขอให้คัดสำเนาและให้มีรับรองสำเนาถูกต้องได้หรือไม่ และต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือไม่ ?

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ การขอสำเนาและขอให้รับรองสำเนาถูกต้องเป็นสิทธิประการหนึ่ง ดังนั้น เมื่อประชาชนได้ใช้สิทธิขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๕ หรือใช้สิทธิขอข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๑ ยังกำหนดให้มีสิทธิขอสำเนาและขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องได้ด้วย โดยในการนี้ หน่วยงานของรัฐอาจวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมได้ เพราะการได้สำเนาเป็นประโยชน์เฉพาะตัวของประชาชนแต่ละคน อย่างไรก็ตาม การเรียกค่าธรรมเนียมดังกล่าว หน่วยงาน ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการก่อน และต้องคำนึงถึงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย

๒๒. ข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดเตรียมไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีคำขอ มีอะไรบ้าง และหน่วยงานของรัฐมีหลักการเกี่ยวกับการจัดให้มีข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนั้นอย่างไร ?

ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐต้องจัดไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้นั้น เป็นข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๕ ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญรองลงมาจากประเภทที่ต้องจัดพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา ๗ ซึ่งประชาชนควรได้รู้ กฎหมายจึงมีการวางระบบเอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ได้ โดยสะดวก

• ประเภทของข้อมูลข่าวสารที่ต้องจัดไว้ให้ประชาชนตรวจสอบ

๑. ข้อมูลข่าวสารที่เป็นผลการพิจารณาที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน

ผลการพิจารณา(คำวินิจฉัยหรือคำสั่ง) เป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้การเป็นไปตามกฎหมาย กฎหมายได้ถูกนำมาใช้อย่างไรจึงเป็นสิ่งที่ประชาชนควรรู้เพื่อจะได้ทราบว่า กรมฯของตนจะมีผลเช่นเดียวกับการพิจารณาที่เคยมีมาแล้วหรือไม่ เพราะผลการพิจารณาในอดีตอาจเป็นบรรทัดฐานที่จะนำมาใช้อีกได้มาตรา ๕ (๑) จึงกำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นให้ประชาชนได้ตรวจสอบ โดยให้รวมความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้รู้ว่าการพิจารณานั้นมีผลหนักแน่นเพียงใด และในที่สุดได้ถือปฏิบัติเช่นใด

๒. ข้อมูลข่าวสารที่เป็นนโยบายและการตีความ แนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ เป็นสิ่งที่ประชาชนควรรู้เพราะจะเกิดเป็นผลปฏิบัติจริง ๆ ในปัจจุบันทำนองเดียวกับสิ่งที่กล่าวมาใน ๑ ดังนั้นนโยบายที่กำหนดไว้หรือการตีความการใช้กฎหมายใด ๆ แม้ไม่เข้าข่ายเป็น “กฎ” ที่ต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาดมมาตรา ๑ (๔) แต่เมื่ออาจมีผลต่อเอกชนในปัจจุบันก็ต้องนำมาจัดไว้ให้ประชาชนตรวจสอบได้

๓. ข้อมูลข่าวสารที่เป็นแผนงาน โครงการ และงบประมาณ เอกสารงบประมาณ ที่ผ่านมา ไม่เปิดเผยทั่วไปทำให้เป็นประโยชน์ต่อผู้รับเหมาเพียงบางราย อนึ่ง เอกสารงบประมาณเกี่ยวกับแผนงานและโครงการนี้เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินงานในปีนั้น ๆ มาตรา ๕ (๓) จึงกำหนดให้หน่วยงานของรัฐจัดแผนงานโครงการและงบประมาณของปีที่กำลังดำเนินการอยู่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

๔. คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงาน เป็นข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทาง หรือคำสั่งเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ซึ่งแน่นอนว่าหากมีกรณีใดเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ของรัฐจะปฏิบัติตามคู่มือที่แน่นอน คำนึง มาตรา ๕(๔) จึงบังคับให้จัดคู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานให้ประชาชนได้ตรวจสอบด้วย แต่ทั้งนี้เฉพาะที่เป็นคู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานที่มีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชนเท่านั้น ส่วนคู่มือหรือคำสั่งใดหากเปิดเผยออกไปจะกระทบถึงผลสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมาย หน่วยงานของรัฐอาจไม่เปิดเผยก็ได้

๕. สิ่งพิมพ์ที่มีการอ้างอิงถึงในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๑ วรรคสอง ข้อมูลข่าวสารที่แพร่หลายเป็นสิ่งพิมพ์แล้วไม่ต้องนำลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาอีก เพื่อลดความซ้ำซ้อนสิ้นเปลือง แต่ถึงกระนั้นมาตรา ๕ (๕) ก็บังคับให้ต้องจัดให้มีสิ่งพิมพ์นั้นไว้ให้ประชาชนตรวจสอบได้เพื่อป้องกันปัญหาในกรณีจัดหาซื้อภายหลังไม่สะดวก

๖. สัญญาสำคัญของรัฐ สัญญาในการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐ โดยปกติทั่วไปย่อมไม่เป็นความลับ แต่ที่ผ่านมามีไม่เปิดเผยเท่าที่ควรทำให้ประชาชนขาดข้อมูลในการศึกษาติดตามการทำงานของรัฐ

จนบางครั้งปรากฏว่ามีสัญญาบางกรณีที่ทำไปโดยรัฐเสียเปรียบหรือไม่สำเร็จตามที่มุ่งหมาย มาตรา ๕ (๖) จึงกำหนดให้จัดสัญญาดังต่อไปนี้ ไว้ให้ประชาชนตรวจสอบเพื่อความสะดวกในการศึกษาข้อมูล

ก. สัญญาสัมปทาน ได้แก่ สัญญาที่รัฐอนุญาตให้ออกชนจัดทำบริการสาธารณะ เช่น การเดินทางรถประจำทาง หรือสัญญาให้ออกชนจัดทำประโยชน์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การทำไม้ หรือทำเหมืองแร่

ข. สัญญาผูกขาดตัดทอน คือ สัญญาที่ให้สิทธิเอกชนกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้แต่เพียงผู้เดียว เช่น สัญญาให้ผลิตสุรา

ค. สัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ คือ กิจการที่เป็นของรัฐแต่มีการร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำ เช่น สัญญาให้บริการโทรศัพท์

๖ มติของคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมายและคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี โดยที่เห็นว่ามติของคณะรัฐมนตรีและคณะกรรมการเหล่านี้มีความสำคัญในการบริหารราชการที่ประชาชนควรได้รู้ กฎหมายจึงกำหนดให้จัดข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ให้ประชาชนให้ตรวจสอบ และจะต้องระบุชื่อรายงานและข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการพิจารณาด้วย

๗ ข้อมูลข่าวสารอื่น คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการอาจกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารใด ๆ ให้ประชาชนตรวจสอบเพิ่มเติมได้ตามมาตรา ๕ (๗)

● **หลักเกณฑ์และวิธีการจัดให้ประชาชนตรวจสอบ**

การจัดให้ประชาชนได้ตรวจสอบ (public inspection) จะต้องกระทำเช่นใดมาตรา ๕ กำหนดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการกำหนด ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาตรฐานตามความมุ่งหมายของกฎหมายและสอดคล้องกับภาวะทางการเงินและความจำเป็นในการบริหารประเทศในแต่ละสมัย ซึ่งปัจจุบันได้มีประกาศคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

๑. ต้องมีสถานที่เฉพาะสำหรับประชาชนสามารถใช้ในการตรวจสอบและศึกษาได้โดยสะดวก ตามสมควรตามกำลังบุคลากรและงบประมาณ ทั้งนี้ เพื่อความเป็นส่วนตัวในการตรวจสอบและศึกษา

๒. ต้องจัดให้มีครุชนที่มีรายละเอียดเพียงพอให้ประชาชนสามารถเข้าใจวิธีการค้นหาได้โดยสะดวก กล่าวคือ มิใช่ต้องคอยสอบถามหรือขอให้เจ้าหน้าที่ต้องช่วยเหลือมากเกินไปจนควรอันจะทำให้การตรวจดูชะงักและขาดความเป็นส่วนตัวในการศึกษาส่วนการค้นหาค่าจะใช้ครุชนนี้เป็นบัตรรายการอย่างห้องสมุดหรือระบบบริการของคอมพิวเตอร์ก็ได้

๓. ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ตรวจดู ประชาชนต้องสามารถตรวจดูเองได้โดยสะดวก เช่น สามารถหยิบหาเองได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นเรื่องสถานที่อาจแยกเก็บและให้บริการ ณ สถานที่แยกกันก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงความสะดวกของประชาชนผู้ตรวจดูด้วย

๔. ในกรณีหน่วยงานของรัฐเห็นว่า จำเป็นต้องมีระเบียบเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการเข้าใช้บริการหรือความปลอดภัยของข้อมูลข่าวสาร การกำหนดระเบียบจะต้องคำนึงความสะดวกในการตรวจดูของประชาชนด้วย

๕. การจัดสถานที่ให้ประชาชนเข้าตรวจดู อาจจัดไว้ที่ห้องสมุดของหน่วยงานอื่น หรือสถานที่ของเอกชนที่อยู่ใกล้เคียงกับที่ตั้งหน่วยงานของรัฐนั้นก็ได้

**สาระสำคัญ และขอบเขตการใช้สิทธิ
ตามกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ**

สาระสำคัญ	ขอบเขตการใช้สิทธิ	
	ขอบเขต / รายละเอียด	การใช้สิทธิและผู้เกี่ยวข้อง
หลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมาย	<p>เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ ในระบอบประชาธิปไตย การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวาง ในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐ เป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาล โดยประชาชนมากยิ่งขึ้น สมควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของทางราชการ โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ หรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงและจะส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงสิทธิหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ เพื่อที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของตนได้อีกประการหนึ่งด้วย ประกอบกับสมควรคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารของราชการ ไปพร้อมกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้</p>	
การประกาศกฎหมายข้อมูลข่าวสารในราชกิจจานุเบกษา	<p>เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๐ เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๔๖ ก</p>	<p>ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี</p>
วันบังคับใช้กฎหมายข้อมูลข่าวสาร	<p>วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๐</p>	<p>ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี</p>
คำนิยาม “ข้อมูลข่าวสาร”	<p><u>หมายความว่า</u> สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟลิ้ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งนั้นที่ปรากฏได้</p>	<p><u>มาตรา ๔</u> แห่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสารฯ</p>

สาระสำคัญ	ขอบเขตการใช้สิทธิ	
	ขอบเขต / รายละเอียด	การใช้สิทธิและผู้เกี่ยวข้อง
<p>“ข้อมูลข่าวสารของราชการ”</p> <p>“หน่วยงานของรัฐ”</p> <p>“เจ้าหน้าที่ของรัฐ</p> <p>ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล</p>	<p>หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐหรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน</p> <p>หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐและหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง</p> <p>หมายความว่า ผู้ซึ่งปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ</p> <p>หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้ นั้นได้ เช่นลายพิมพ์นิ้วมือ แขนงบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย</p>	<p>ส่วนกลาง – กระทรวง, กรม</p> <p>ส่วนภูมิภาค – จังหวัด, อำเภอ</p> <p>ส่วนท้องถิ่น – เทศบาล</p> <p>- อบจ.</p> <p>- อบต.</p> <p>- กทม.</p> <p>- เมืองพัทยา</p>
<p>องค์การตามกฎหมาย</p> <p>๑. คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ</p>	<p>องค์ประกอบ ประกอบด้วยรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานปรมาณู และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจากภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกเก้าคนเป็นกรรมการ</p> <p>อำนาจหน้าที่</p> <p>(๑) สอดส่องดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๒) ให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่ได้รับคำขอ</p> <p>(๓) เสนอแนะในการตราพระราชกฤษฎีกาและการออกกฎกระทรวงหรือระเบียบของคณะรัฐมนตรีตามพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๔) พิจารณาและให้ความเห็นเรื่องร้องเรียนตามมาตรา ๑๓</p>	<p>มาตรา ๒๑ แห่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสาร</p> <p>องค์ประกอบ จำนวน ๒๓ คน</p> <p>- กรรมการ โดยตำแหน่ง ๑๔ คน</p> <p>- กรรมการแต่งตั้ง ๙ คน</p> <p>(ผู้ทรงคุณวุฒิ) : อยู่ในวาระ ๓ ปี</p>

สาระสำคัญ	ขอบเขตการใช้สิทธิ	
	ขอบเขต / รายละเอียด	การใช้สิทธิและผู้เกี่ยวข้อง
	<p>(๕) จัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เสนอคณะรัฐมนตรีเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม แต่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง</p> <p>(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้</p> <p>(๗) ดำเนินการเรื่องอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย</p>	
๒. คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร	<p>องค์ประกอบ ให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งตามข้อเสนอของคณะกรรมการ</p> <p>อำนาจหน้าที่ พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา ๑๗ และคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๕</p> <p>คำวินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้เป็นที่สุด และในการมีคำวินิจฉัยจะมีข้อสังเกตเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีใดตามที่เห็นสมควรก็ได้</p>	<p>มาตรา ๓๕ แห่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสารฯ องค์คณะ ต้องมีกรรมการ ไม่น้อยกว่า ๓ คน อยู่ในวาระ ๓ ปี</p>
๓. สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ	<p>องค์กร ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการขึ้นในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี</p> <p>หน้าที่</p> <p>(๑) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการและคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร</p> <p>(๒) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และ</p> <p>(๓) ให้คำปรึกษาแก่เอกชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้</p>	<p>มาตรา ๖ แห่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสารฯ เป็นหน่วยราชการระดับกอง</p>

สาระสำคัญ	ขอบเขตการใช้สิทธิ	
	ขอบเขต / รายละเอียด	การใช้สิทธิและผู้เกี่ยวข้อง
<p>สิทธิตามกฎหมาย</p> <p>๑. สิทธิได้รู้</p> <p>๑.๑ สิทธิได้รู้ตาม มาตรา ๑</p>	<p>หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการ อย่างน้อยดังต่อไปนี้ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา</p> <p>(๑) โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน</p> <p>(๒) สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน</p> <p>(๓) สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำในการ ติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ</p> <p>(๔) กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบาย หรือการตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดย มีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง</p> <p>(๕) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด</p> <p>ข้อมูลข่าวสารใดที่ได้มีการจัดพิมพ์เพื่อให้แพร่หลาย ตามจำนวนพอสมควรแล้ว ถ้ามีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา โดยอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์นั้นก็ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติ วรรคหนึ่งแล้วให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและจัดให้มีข้อมูล ข่าวสารตามวรรคหนึ่งไว้เผยแพร่เพื่อขายหรือจำหน่ายแยก ฉีก ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นตามที่เห็นสมควร</p>	<p>มาตรา ๑ แห่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสาร ประชาชน - มีสิทธิตรวจดู หน่วยงานของรัฐ - มีหน้าที่</p> <p>๑. นำลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา</p> <p>๒. จัดพิมพ์แพร่เพื่อจำหน่าย จ่ายแจก</p>
<p>๑.๒ สิทธิตรวจดูตาม มาตรา ๕</p>	<p>ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ หน่วยงานของ รัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ คณะกรรมการกำหนด</p> <p>(๑) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้ง ความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว</p> <p>(๒) นโยบายหรือการตีความที่ไม่ขัดแย้งต้องลงพิมพ์ในราชกิจจา- นุเบกษตามตรา ๑(๔)</p> <p>(๓) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่ กำลังดำเนินการ</p> <p>(๔) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของเอกชน</p> <p>(๕) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา ๑ วรรคสอง</p> <p>(๖) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดคิดตอน หรือสัญญาร่วมกับเอกชน ในการจัดทำบริการสาธารณะ</p>	<p>มาตรา ๕ แห่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสาร ประชาชน - ใช้สิทธิตรวจดูเอง หน่วยงานของรัฐ - มีหน้าที่</p> <p>๑. จัดสถานที่ ลงประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา</p> <p>๒. นำข้อมูลข่าวสารมาตั้งแสดงใน สถานที่ตาม ๑</p> <p>๓. จัดทำครรชนีสำหรับค้นหา</p> <p>๔. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ เข้าตรวจดู</p>

สาระสำคัญ	ขอบเขตการใช้สิทธิ	
	ขอบเขต / รายละเอียด	การใช้สิทธิและผู้เกี่ยวข้อง
	<p>(๓) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย หรือ โดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้ระบรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย</p> <p>(๔) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด</p> <p>ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ประชาชนเข้าถึงตรวจสอบได้ตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ อยู่ด้วย ให้ลบหรือตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนนั้น</p>	
<p>๑.๓ สิทธิขอลดตาม มาตรา ๑๑</p>	<p>นอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้วหรือที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้แล้ว หรือที่มีการจัดให้ประชาชนได้ค้นคว้าตามมาตรา ๑๖ แล้ว ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการและคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควรเว้นแต่ผู้นั้นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้ง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร</p> <p>ข้อมูลข่าวสารของราชการใดมีสภาพที่อาจบอบสลายง่าย หน่วยงานของรัฐจะขอขยายเวลาในการจัดหาให้หรือจะจัดทำสำเนาไว้ในสภาพอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้อ</p> <p>ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดหาให้ตามวรรคหนึ่งต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ก็ได้ มิใช่เป็นการต้องไปจัดทำ วิเคราะห์ จำแนก รวบรวม หรือจัดให้มีการขึ้นใหม่ เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียง ระบบคอมพิวเตอร์ หรือระบบอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีนี้ที่ขอนั้นมิใช่การแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า และเป็นเรื่องที่จะเป็นเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพสำหรับผู้นั้นหรือเป็นเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ หน่วยงานของรัฐจะจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้</p> <p>บทบัญญัติวรรคสามไม่เป็นการห้ามหน่วยงานของรัฐที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการใดชิ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอ หากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว</p> <p>ให้นำความในมาตรา ๘ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามมาตรานี้ โดยอนุโลม</p>	<p>มาตรา ๑๑ แห่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสารฯ</p> <p>ประชาชน – ใช้สิทธิ โดยการยื่นคำขอ</p> <p>หน่วยงานของรัฐ – มีหน้าที่</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. บริการ อำนวยความสะดวก ๒. พัฒนาระบบจัดเก็บเอกสาร ๓. จำแนกประเภทข้อมูลข่าวสาร ๔. จัดหาข้อมูลให้ตามคำขอ ๕. คัดค้านและรับรองสำเนา

สาระสำคัญ	ขอบเขตการใช้สิทธิ	
	ขอบเขต / รายละเอียด	การใช้สิทธิและผู้เกี่ยวข้อง
๑.๔ สิทธิได้รับสำเนาและขอให้รับรองสำเนาถูกต้อง	บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งได้ ในกรณีที่สมควรหน่วยงานของรัฐ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ จะวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้ ในการนี้ให้คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น	มาตรา ๕ และ ๑๑ แห่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสารฯ ประชาชน - ใช้สิทธิขอสำเนาหน่วยงานของรัฐ - มีหน้าที่ ๑. คัดสำเนาและรับรองสำเนา ๒. กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม
๒. สิทธิคัดค้านการเปิดเผย	มาตรา ๑๗ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในเวลาที่กำหนดแต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ผู้ที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ที่ทราบว่าการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ ใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้โดยทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ ในกรณีที่มีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้จนกว่าจะล่วงพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๘ หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ แล้วแต่กรณี	มาตรา ๑๗ แห่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสารฯ ประชาชนทั่วไป - ขึ้นค่าขอข้อมูล ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย - คัดค้าน - ใช้สิทธิคัดค้านพร้อมแสดงเหตุผล - ใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน หน่วยงานของรัฐ - มีหน้าที่ ๑. แจ้งผู้มีส่วนได้เสียคัดค้าน ๒. พิจารณาคำคัดค้าน
๓. สิทธิร้องเรียน	มาตรา ๑๓ ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา ๕ หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา ๑๑ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีคำสั่งให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๕ หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา ๑๗ หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา ๒๕	มาตรา ๑๓ แห่ง พรบ.ข้อมูลข่าวสารฯ ประชาชน - ใช้สิทธิร้องเรียน หน่วยงานของรัฐ - มีพฤติการณ์ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กвр. - มีหน้าที่พิจารณาคำร้องเรียน

สาระสำคัญ	ขอบเขตการใช้สิทธิ	
	ขอบเขต / รายละเอียด	การใช้สิทธิและผู้เกี่ยวข้อง
	<p>ในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงเหตุผลและรวมเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน</p>	<p>กขร. ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน</p>
๔. สิทธิอุทธรณ์	<p>มาตรา ๑๘ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๕ หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามมาตรา ๑๗ ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้น โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ</p> <p>มาตรา ๒๕ วรรคสี่ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มิคำขอ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ และไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนที่เกี่ยวข้องได้</p>	<p>มาตรา ๑๘ แห่ง พรบ. ข้อมูลข่าวสารฯ ประชาชน - ใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ ๓ กรณี</p> <p>หน่วยงานของรัฐ - มีคำสั่งปฏิเสธไม่เปิดเผย / ไม่รับฟังคำคัดค้าน / ไม่แก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล กขร. - รับคำอุทธรณ์</p> <p>- พิจารณาส่งเรื่องอุทธรณ์ให้คณะกรรมการวินิจฉัยฯ</p> <p>กวล. - พิจารณาคำอุทธรณ์</p>
๕. สิทธิได้รู้ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของตน	<p>มาตรา ๒๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลนั้น และให้นำมาตรา ๘ วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม การเปิดเผยรายงานการแพทย์ที่เกี่ยวกับบุคคลใด ถ้ากรณีมีเหตุอันควรเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลนั้นมอบหมายก็ได้</p> <p>ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามที่แท้จริง ให้มีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า</p>	<p>มาตรา ๒๕ แห่ง พรบ. ข้อมูลข่าวสารฯ ประชาชนเจ้าของข้อมูล</p> <p>- ใช้สิทธิขอดู</p> <p>- ขอให้แก้ไข</p> <p>ประชาชนอื่น จะขอดูได้ต้องได้รับหนังสือยินยอมจากเจ้าของข้อมูล</p> <p>หน่วยงานของรัฐ - มีหน้าที่</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. เปิดเผยแก่เจ้าของข้อมูล ๒. แก้ไข / หมายเหตุ ตามคำร้องขอเจ้าของข้อมูล ๓. จัดระบบคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
สิทธิทำการแทนผู้อื่น	<p>ให้บุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมีสิทธิดำเนินการตามมาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรานี้แทนผู้อื่น คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเจ้าของข้อมูลที่ตั้งแก่กรรมแล้วได้</p>	

ตัวอย่างคำขอข้อมูลข่าวสาร

เขียนที่ ระบุนสถานที่เขียน / ที่อยู่ของผู้เขียนวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕เรื่อง ขอข้อมูลข่าวสารของราชการเรียน ประธาน อบต. ห้วยขาแข้งข้าพเจ้า นายไทย รักดี ตำแหน่ง / อาชีพ ราษฎรตำบลห้วยขาแข้งอยู่บ้านเลขที่ ๕ ตำบล ห้วยขาแข้ง อำเภอ ห้วยขาแข้ง จังหวัด อุทัยธานีโทรศัพท์ ๐๒๓-๕๕๕๕ มีความประสงค์ขอตรวจข้อมูลข่าวสารดังต่อไปนี้

๑. สัญญาและเอกสารประกวดราคาการจัดซื้อครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ของ อบต. ห้วยขาแข้ง เดือนมกราคม ปี ๒๕๕๕
๒. รายงานการประชุมประจำเดือนมิถุนายน ๒๕๕๕ ของ อบต. ห้วยขาแข้ง
๓. ขอสำเนาเอกสารทั้งสองรายการ
๔. _____

พร้อมนี้ข้าพเจ้าได้ส่งเงินจำนวน ..... บาท เพื่อชำระเป็นค่าธรรมเนียมการคัดสำเนาแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการให้ตามความประสงค์ของข้าพเจ้าต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ไทย รักดี

(นายไทย รักดี)

ตัวอย่างคำร้องเรียน

เขียนที่ ระบุนสถานที่เขียน / ที่อยู่ของผู้เขียนวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๔เรื่อง ร้องเรียน อบต. ห้วยขาแข้งเรียน ประธานกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ข้าพเจ้า นายไทย รักดี ตำแหน่ง / อาชีพ ราษฎรตำบลห้วยขาแข้ง
อยู่บ้านเลขที่ ๕ ตำบล ห้วยขาแข้ง อำเภอ ห้วยขาแข้ง จังหวัด อุทัยธานี
โทรศัพท์ ๐๒๓-๕๕๕ มีความประสงค์ขอร้องเรียน อบต. ห้วยขาแข้ง ว่า ได้กระทำการฝ่า
ฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ เกี่ยวกับกรณีเพิกเฉยไม่พิจารณาคำขอ
ดูข้อมูลข่าวสารของข้าพเจ้า

ด้วยเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ข้าพเจ้าได้ใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของ
ราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ขอดูเอกสารจำนวน ๒ รายการ (ดังมีรายละเอียดตามสำเนาคำขอข้าพเจ้าที่แนบมา
พร้อมนี้) จาก อบต. ห้วยขาแข้ง และข้าพเจ้าได้ติดตามทวงถามที่ อบต. ห้วยขาแข้ง อีกหลายครั้ง ครั้งสุดท้าย
เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๔ แต่ อบต. ห้วยขาแข้ง มิได้ดำเนินการพิจารณาใดๆ ให้แก่ข้าพเจ้า โดยไม่มี
เหตุผล ข้าพเจ้าเห็นว่า อบต. ห้วยขาแข้ง ปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า จงใจเพิกเฉยและไม่ให้ความสะดวกแก่ข้าพเจ้า
ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการตามข้อร้องเรียนของข้าพเจ้าต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) ไทย รักดี
(นายไทย รักดี)

คู่มือสิทธิของประชาชนในรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ

เรียบเรียงโดย : กลุ่มงานวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

พิมพ์ครั้งแรก มิถุนายน ๒๕๔๔